

Խ Մ Բ Ա Գ Ր Ա Կ Ա Ն

ՍՈՒՐԲ ՀԱՐՈՒԹՅԱՆ ՊԱՏԳԱՄԸ

Քրիստոսի հրաշափառ Ս. Հարության տոնը Քրիստոնեական եկեղեցու մեծագույն և ամենածոփոքրդական տոներից մեկն է, որն իր աստվածային յուսավորությամբ, քրիստոնեական հավատքի ուրախությամբ լցնում է բոլոր քրիստոնյա ու հավատավոր մարդկանց հոգիները:

«Արդարև Քրիստոս յարեա՛ւ ի մեռելոց»:

Ամբողջ աշխարհով մեկ, մի անգամ ևս բնդում են Քրիստոսի հրաշափառ և մեծահրաշ Հարության օրհներգներն ու սրտառույ ալելուիաները:

«Քրիստոս յարեա՛ւ ի մեռելոց...»:

Հարության սո՛ւրբ առավոտ...:

Մեր Փրկչի Հարությունը պատմության մեծագույն հրաշքն է: Ս. Հարության տոնը, կամ ժողովրդական գեղեցիկ բացատրությամբ՝ Զատիկը, քրիստոնեական աշխարհի համար մարդկության փրկության, ազատության, բարոյական և հոգևոր վերածնության ու միաժամանակ ՀԱՎԱՏՔԻ ՄԵԾԱԳՈՒՅՆ ՏՈՆՆ է: Հարության, վերածննդյան կենտրոնը շունչն է փչում այս առավոտ ամեն կողմ, և՛ բնության մեջ, և՛ հավատավոր, բարի կամքի տեր միլիոնավոր մարդկանց սրտերում:

Քրիստոսի Հարության հավատքի վրա է խառնված Քրիստոնեական եկեղեցին: Քրիստոսի Հարության պատմական դեպքը հիմնաքարն է Քրիստոնեական եկեղեցու կյանքի և նրա աստվածաբանության: Այդ դեպքը նոր շարժման և նոր կյանքի հիմքը դրեց պատմության մեջ գալի՛ք բոլոր հավա-

տավոր սերունդների համար: Հին աշխարհում բարոյական, հոգեկան, իմացական սնանկության դուրը հասած մարդկության համար հենց Քրիստոսի Հարության մեծ և սփոփառար ավետիքը:

Եվ անհա՛ համաշխարհային պատմական այդ մեծ եղելության առաջին վկաներն ու ականատեսները՝ հարուցյալ Փրկչի անմիջական առաքյալներն ու աշակերտները, Հարության մեծ ավետիքը իրենց հետ տարան ժամանակակից աշխարհի բոլոր ժողովուրդներին:

«Արդարև յարեա՛ւ Տէր»:

Հարության մեծահրաշ յույսի առաջ փառավոլեց առաքյալների մոփի և հոգու վրա իջած ժամանակավոր տարակուսանքի և քեռահավատության քանձը փողը: Հարության ուրախությունը համակեց առաքյալներին, որոնք մի պահ իրենց սիրելի Վարդապետի, Բարեկամի և Ուսուցչի մահվամբ հուսախաբված զգացին իրենց և Քրիստոսի հետ կառձես գերեզման իջեցրին իրենց մեսիական հին հույսերն ու երազները:

Բայց Քրիստոսի հարությամբ, հարություն է առնում նաև առաքյալների ժամանակավորապես մեռած հոգին. նրանք, Քրիստոսի Հարության ավետիքով վերակենդանացած, անհանա՛ց հավատով և սիրով հարուցյալ Փրկչի՝ բարոգեցին հոռմեական ողջ կայսրության մեծ ոստաններում՝ նոր կյանք, նոր իդեալներ տալով բարոյապես մեռած, հոգեպես փտած աշխարհին:

Եվ երբեք պատահականություն չէր այն հանգամանքը, որ առաջյալների ապագա գործունեության, փառաբանության հիմնական գաղափարը կազմում էր Քրիստոսի մասին ու Հարությունը, այն աստիճան, որ հեթանոս հին աշխարհը գայրույթով էր լսում Հարության մեծ ավետիքը: «Ձայրագնեալ վասն ուսուցանելոյ նոցա գծողութեանն և պատմելոյ Յիսուսի գյարութիւն մեռելոց»:

Քրիստոսի Հարությունը, որպես պատմական անեպիստոլայից հրաշք, միաժամանակ գրավականն ու երաշխիքն է մարդկության փրկության և նոր կյանքի տիրացման: «Ձի որպէս յարեալ Քրիստոս ի մեռելոց փառոֆն Հօր, նոյնպէս և մեք ի նորագումն կենաց շրջեցուք» (Հովով., 2 5):

Գարունը բնության վերագարքոնքի եղանակն է, երբ ձմեռային մոռյալ մրությունից, փառացած մեռելությունից կյանքը նորից հարություն է առնում բնության ծոցում հազար երանգներով, և գարնանային լուսանաճանչ ու հրմպայից ծաղկման տենդով բռնված՝ վերածնվում է մեն-մի ծառ ու ծաղիկ, բույս ու մարդ: Իսկ Եկեղեցին, Քրիստոսի Հարության պատգամով ու ավետիքով, մշտանորոգ կյանքի և հավերժության անսոստ գրավականն է բերում աշխարհին ու մարդկության:

«Քրիստոս ի վերայ ամենեցուն մեռա» (Բ Կորնթ., Ե 13):

Քրիստոս մեռավ՝ հարություն առնելու և մարդկանց նոր ու հավերժական կյանք պարգևելու համար: Քրիստոսի Հարությունը այդ մշտանորոգ կյանքի պատգամն էր և երաշխիքը: «Մահուամբ զմահ կոխեաց և յարութեամբն իւրով մեզ գկեանս պարգևեաց»: Քրիստոս տիեզերքի կենսուրախ աղբյուրն է, կյանքի ստեղծագործ զորությունը հավատացյալի համար:

Քրիստոսի հաղթանակը մահվան վրա, նրա ամենահաղթ Հարությունը գերեզմանից՝ նոր դարազրկվա է բացել, նոր շարժման, նոր կյանքի սկիզբն է դրել պատմության մեջ, հեղաշրջել է պատմության ընթացքը, վերիվայր է շրջել հին աշխարհի բարոյական, հոգևոր, իմացական արժեքների տախտակը, լուսավորել է մարդկության ուղին և հեղաշրջել է կյանքի ըմբռնումը: Նոր կյանքի արշալույսն է ծաթել աշխարհի վրա խավար գիշերվանից հետո և լուսավորել մարդկանց մթամած հոգիները:

Հիսուսի Հարությունը, ամենից առաջ, ԿՅԱՆՔԻ հաղթանակն է ՄՍՀՎԱՆ վրա, ԼՈՒՅՍԻ հաղթությունը ԽԱՎԱՐՈՒ վրա:

Կյանքում անհուսափելի էր մահը Քրիստոսից առաջ: Մահը իշխում էր իբր անեծք Ադամի թուր որդիների վրա: Մահը մի անպարտելի բռնավոր է, որը գաղտագողի

մտնում է ամեն դռնից ու դարբասից և վորդովում՝ կյանքի խաղաղությունը, ընտանեկան երջանկությունը: Աշխարհը փոշու հատիկ է մահվան առաջ: Մահն է եղել աշխարհների տերը, ամենագոր ուժը աշխարհում, որն իր մահացու գերանդիով անխնա հենձել է կյանքի կանաչ դաշտերում, չի խնայել ծառ ու ծաղիկ, մոր գրկից խլել է երեխային, որբացրել է մանուկներին: Մահը հազարավանդակներով հարվածել է մարդկությանը, և մարդիկ անգոր են եղել նրա հարվածների դեմ:

Միայն Քրիստոս հաղթեց մահվան, «ժափանեաց զմահ», և իր հետ բերած շղթայով գերեզմանից աշխարհի այդ հզորին: Փրկիչը, «կապեալ զիշխանն մահածին», մարդկությանը ազատեց մահվան սարսափներից և իշխանությունից: «Ո՛ր է մահ, յաղթուրիւն քո»:

Արդարև, ինչքան տխուր, ծանր ու ողբերգական կլիներ մարդկության նակատագիրը՝ «եթէ Քրիստոս չիցէ յարուցեալ»: Առանց հարության սրտապնդող գաղափարին և պատգամին, կյանքը իրապես կդառնար, բանաստեղծի խոսքերով ասած՝ «Աստծու ծաղրը» և աշխարհը՝ «արցունքի հովիտ»: Ըստ քրիստոնեական հավատքի՝ մահը սկիզբն է հավիտենական կյանքի, և գերեզմանը՝ հավերժության դուռը, «որ տանի ի կենանս յափտենականս»: Քրիստոս իր կյանքով հաղթեց մահվան և ցույց տվեց, որ գերեզմանից այն կողմ կա մի նոր կյանք՝ անմահության կյանքը, և մահը մի գիշերվա փունն է լույս, հաջորդ օրը զարթնելու համար հանդերձյալ կյանքում, ողջունելու անմահության պայծառ արշալույսը:

Դարերով մարդկության գերագույն իդնն է եղել ԱՊՐԵՆԻ, ԱՊՐԵՆԻ հավերժորեն, նայել անվախճան կյանքի հորիզոններին... ԿՅԱՆՔ, ԱՎԵՆԻՔ՝ ԿՅԱՆՔ: «զի գկեանս ունիցիք, առաւել ևս ունիցիք» — ահա քե ինչի՞ է ձգտել մարդը:

Արդարև մարդը չի ստեղծվել այս անցավոր, կարճ ու տառապալից կյանքի համար, և գերեզմանով չի վերջանում մարդու կյանքը աշխարհում: Եթե այդպես լինեք, չէր արժի ապրել: Գերեզմանը և այս երկրավոր կյանքը գրավական են հարության: Մարդը ծնվել է՝ հավերժորեն ապրելու և ստեղծագործելու համար: Քրիստոսի գերեզմանի հետ բացվում են բոլոր մեռելների գերեզմանները: Հարուցյալ Փրկիչը կենդանություն է բաշխում բոլորին, որովհետև «Աստուած չէ մեռելոց, այլ՝ կենդանեաց»:

Չափիկը տոնն է հավերժական կյանքի: Իսկ Չափիկը հայության տոնն է գերազանցապես, հայ հավատացյալների ազգային-եկեղեցա-

կան վերածննդյան տոներ: Քրիստոսի Հարության ամենաջերմ հավատացյալներից մեկը եղել է մեր ժողովուրդը, որը շատ է շարշարվել, խաչվել իր համոզմունքների, իր հայրենի սրբությունների համար, բայց երբեք չի կորցրել իր ՀԱՎԱՏՔԸ ՀԱՐՈՒԹՅԱՆ, ԻՐ ՓԸՐԿՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ: Հայ ժողովուրդը, իր Փրկչի պես, իր կյանքը գոհաբերել է արդարության դատին, լուսավորության գործին, և հանդիսացել է քրիստոնեության մարտիրոսը և ֆաղափարության ճանապարհ: Նա իր սրտի ամենաջերմ զգացմունքներով հավատացել է հարության անսուտ պատգամին և ավետիսին, ու ՄԵՌՆԵՆ Է ԻՐ ՓՐԿՁԻՆ, ԻՐ ՀԱՎԱՏՔԻՆ ՀԱՄԱՐ, ՈՒ ՄԵՌՆԵՆՈՎ ԱՊՐԵՆ՝ ՀԱՎԵՐԺԱՅԵՆ Է ՈՒ ՀԱՍՆԵՆ ԱՅՍՕՐՎԱ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԿԱՅԻՆ:

Մեր բշտմիները շատ հաճախ մեր երկիրը վերածել են համատարած գերեզմանոցի և ցանկացել են մեզ քաղել ողջ-ողջ: Մեր ժո-

ղովրդի ոսկորներն են քափվել մեր հայրենի անսահման դաշտերի, ձորերի վրա:

Բայց անա մի երջանիկ առավոտ, երբ Ս. Հարության կենդանարար շունչն էր փչում ամենուրեք, հայ ժողովուրդն ու մեր Հայրենիքը հարություն առան ավերակներից, փյունիկ բույունի նման. հայ ժողովրդի քափված ոսկորների վրա հարության հզոր շունչը փչեց... մահվան դաշտը վերածվեց կենդանության դաշտի... ոսկորներն իրար եկան, միս ու արյուն հագան, կենդանացան, որովհետև «եմուտ շունչն ի նոսա, եղեն կենդանի և կանգնեցան կացին ի վերայ ոտից իրեանց ժողովուրդ բազում յոյժ յոյժ...»:

Իր գերեզմանից, իր ավերակներից այսօր հարություն է առել հայ ժողովուրդը և փայլում է դեպի անմահություն:

«Փա՛նֆ հրաշափառ յարութեան ֆո, Տէ՛ր...»:

Նվ փա՛նֆ հրաշափառ հարության ֆո, ժողովուրդ իմ, ժողովուրդ հայոց:

